

Косьмій М.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету архітектури, будівництва та дизайну
Університет Короля Данила,
м. Івано-Франківськ*

СЕМІОТИКА В АРХІТЕКТУРІ НА ПРИКЛАДІ МІСТ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

У сучасних умовах, місто, як і будь-яке інше поселення, розглядається як частина свідомо створеного простору, в якому відбуваються процеси людської життєдіяльності у відповідності до вимог та умов конкретного місця і часу. Посилення різноманітних зв'язків між близько розташованими містами і поселеннями сприяє виникненню агломерацій. Власне місто і є основним виразником просторової структури, що орієнтується на людину. Окрім того, місто, не зважаючи на чіткі межі, функції не є самодостатнім організмом, а тому пов'язане з іншими компонентами, з якими власне і формує урбанізовану систему та глобальний простір. Не зважаючи на єдність та цілісність міста, його внутрішня організація вказує на наявність достатньої кількості відносно автономних елементів і різноманітних комунікаційних зв'язків. Місто та його простір завжди були синтезом різноманітних функціональних процесів, об'єднаних тією чи іншою системою комунікацій [1, с. 235]. Усі ці зв'язки є виявом матеріального, оскільки орієнтуються на існуючі системи комунікації та функціональних зв'язків. Натомість нематеріальне є тим, що об'єднує місто. Історично саме наявність у населеному пункті духовного чи культурного центру надавало йому міського статусу. В цьому випадку функціональні показники нематеріального визначаються як бажання людини залишатися в складі цього простору, формувати його структуру.

Якщо матеріальна складова міста формується в процесі взаємозв'язку існуючих стаціонарних процесів та комунікаційних зв'язків, то нематеріальна – надає існуючим процесам ціннісного аспекту, і одночасно виступає одним із елементів комунікації. Якщо в матеріальному розумінні комунікації – це дороги, засоби зв'язку, інженерно-технологічні мережі та ін., то нематеріальні комунікації – це віра, а також асоціація кожного мешканця міста, з цим містом, його простором, розуміння усіх потреб розвитку міської території.

Нематеріальна комунікація формує набір символів, які в кінцевому випадку дають можливість виробити «бренд» міста, як ідеального простору. У цьому контексті вартими уваги є погляди італійського

Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки

Матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 р.)

філософа У.Еко, викладені ним у книзі «Відсутня структура. Введення в семіологію». Він вказує, що «однією з областей, в яких семіологія найбільше затребувана часом і життям, є архітектура. Саме в архітектурних спорудах з найбільшою силою втілюється суперечливість семіотики як організації життєвого простору людини, культури, і цивілізаційного розвитку суспільства в цілому» [2, с. 287]. Аргументом на користь такого формулювання є те, що знаки і символи, будучи виразом нематеріального, не тільки є віддзеркаленням уже існуючих просторових об'єктів, вони шляхом їх осмислення створюють оточуючий світ.

Власне У. Еко запропонував поняття «архітектурний код», вивівши його з «геометричного коду» [2, с. 293], що є цілком закономірним. Однак специфіка «архітектурного коду» полягає в тому, що він формує систему константних загальнозначущих значень, і систему локальних, приватних значень (так званих «лексикод») [2, с. 293]. Усі ці зміни на його думку пов'язані з настроєм і психологічною поведінкою людини. Смуток дозволяє людині маркувати міський простір, що її оточує. Усі ці зміни закріплюються в мовних знаках, в трансляції історичної пам'яті, а також в сприйнятті людиною сьогодення, а також одночасно – майбутнього і минулого [3].

У сформованих нематеріально семіотичних знаках міста кодується сприйняття і розуміння людиною навколишнього середовища. Завдяки знакам, людина надає оточуючому простору певних смислів, відбувається розрізнення власного особистого індивідуального простору і його співвідношення з простором іншої людини, з простором усіх жителів міста, а також з просторовою структурою міста чи урбанізованої системи.

Семіотичні знаки, є тими першими чинниками, що впливають і на процес зародження будь-якого поселення та виокремлення його функціональних процесів. Їх еволюція призводить до закономірного розмежування матеріального і нематеріального (оскільки несуть різну практичну функціональність). При цьому з часом, у вибраних об'єктах змінюється їх функціональне призначення. Інженерні споруди античності, що слугували для водопостачання – акведуки, стали у XX-XXI ст. культурним надбанням. Ця сама ситуація стосується храмів, церков, замків та палаців. Які будувалися в містах Карпатського регіону в попередні століття, а у наш час належать до історико-культурних об'єктів. При цьому, якщо подібні споруди в європейських міст є функціонально активні й у XXI ст., то більшість таких пам'яток в Україні, не використовуються як ресурс для підсилення статусу міського простору.

Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки

Матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 р.)

Показово, що у містах Карпатського регіону, ситуація відрізняється від загальноукраїнської. Так, в Ужгороді, в самому центрі міста розташований замок XI ст., який функціонує і в наш час, як історико-культурна пам'ятка і символ міста.

Ужгородський замок XI століття [4]

У Чернівцях, митрополича резиденція Буковини і Далмації, що була споруджена у другій половині XIX ст., є не тільки одним із символів та культурних пам'яток міста, вона змінила своє функціональне призначення, і є світською спорудою – університетом.

Митрополичий палац у Чернівцях [5]

Схожу трансформацію можемо спостерігати і у Львові, де приміщення колишнього Галицького сейму (друга половина XIX ст.) є центральним корпусом університету. Власне Львів є лідером серед пам'яток архітектури і культури, які вписані в просторову структуру сучасного міста, підсилюють семіотичний характер території, формують його бренд.

Головний корпус НУ «Львівська політехніка» [6]

Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки

Матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 р.)

В Івано-Франківську, частину давнього міського оборонного комплексу реставровано і функціонально оформлено у вигляді торговельно-мистецького об'єкту «Фортчна галерея Бастіон».

Фортчна галерея Бастіон [7]

Прикладом того, як нефункціональна історична споруда включається у простір сучасного міста може бути палац Потоцьких у Івано-Франківську, який впродовж останніх 3-4 років перетворився на осередок культурного і мистецького життя. Однозначно, що його функціонал обмежений і матеріально і в часовому розумінні, але за короткий проміжок часу, даний об'єкт асоціюється у міщан та гостей міста з новітнім культурним середовищем.

Палац Потоцьких [8]

Ще вражаючим прикладом трансформації в Івано-Франківську, є територія заводу «Промприлад», що під гаслом «реновації» трансформується у простір для життя, розваг, підприємництва. Власне це вдалий приклад того, як територія і приміщення старого промислового об'єкту в центрі міста (мав виразне матеріальне спрямування), перетворюються у нематеріальний центр, символ і бренд Івано-Франківська.

Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки

Матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 р.)

Промприлад. Реновація [9]

Наведені приклади засвідчують, що комунікаційні зв'язки і функціональний потенціал об'єкта міського простору, що створюється в одну історичну епоху, може або абсолютно змінитися, або залишитись незмінним під впливом нематеріального – набору ментально-етичних, історико-культурних чи релігійно-духовних чинників. При цьому, можливі випадки, коли під дією політико-адміністративних умов, подібні об'єкти можуть бути знищені (радянська епоха для українських міст є реальним прикладом подібних процесів).

Усе вищезазначене свідчить, що комунікаційні зв'язки, які формуються під впливом матеріального, з моменту свого створення стають визначальним критерієм розвитку території та засобом розчленування життєвого простору міста.

Список використаних джерел:

1. Дронова О.Л. Геоурбаністика : навч. посіб. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 419 с.
2. Умберто Э. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. Перев. с итал. В.Резник, А.Погоняйло. СПб.: Symposium, 2004. 544 с.
3. Тыхеева Ю.Ц. Человек в городском пространстве URL: <https://www.mosgu.ru/nauchnaya/publications/professor.ru/Tyheeva/> (дата звернення: 17.03.2020)
4. Ужгородський замок. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ужгородський_замок (дата звернення: 17.03.2020)
5. Митрополичий палац у Чернівцях – найрозкішніший архітектурний комплекс країни! Моя планета : веб-сайт. URL: <http://myplanet.com.ua/?p=2730> (дата звернення: 17.03.2020)
6. Головний корпус Львівської політехніки. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Головний_корпус_Львівської_політехніки (дата звернення: 17.03.2020)

Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки

Матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 р.)

7. Фортечна галерея «Бастіон». *Karpaty.info* : веб-сайт. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/if/fr/ivano-frankivsk/museums/bastion/> (дата звернення: 17.03.2020)

8. Палац Потоцьких (Івано-Франківськ). *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Потоцьких_\(Івано-Франківськ\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Потоцьких_(Івано-Франківськ)) (дата звернення: 17.03.2020)

9. *Промприлад. Реновація* : веб-сайт. URL: <https://promprylad.ua/ua/> (дата звернення: 17.03.2020)

Кухар Г.М.,

*старша викладачка кафедри дизайну
Університет Короля Данила,
м. Івано-Франківськ*

ПРОЕКТНИЙ ОБРАЗ ЛЮДИНИ В РЕКЛАМНІЙ ГРАФІЦІ

Основною характеристикою сучасного суспільного простору є його перевантаження інформацією, що подається споживачеві при допомозі різних засобів впливу. До найбільш активних з них належить візуальний контент, адже до 80% інформації сучасна людина отримує візуально – це нові знання, зразки поведінки, маркери суспільних настроїв, візуальні коди, емоційно забарвлені повідомлення, що, в кінцевому рахунку, веде до розвитку системи цінностей і способу мислення людини, реакцій на оточення, пізнання власного Я самої людини.

Реклама як прикладний вид мистецтва, займає значне місце в інформуванні споживача, є найбільш наближеною до нього в кожен момент життя і є однією з областей сучасної візуальної культури, яка динамічно та активно розвивається, вишукуючи все нові і нові форми подачі інформації. Рекламні візуальні повідомлення містять значну кількість різноманітних констант, серед яких шрифтові, графічно-образні, фотографічні, знаки-символи, логотипи, піктограми та інше. Та все ж, основним і дуже переконливим, залишається образ людини.

В ряді графічних прийомів передачі інформації образ людини є універсальним засобом, здатним створити як фонові посилки, так і конкретні смислові повідомлення. Дана універсальність широко використовувалася для передачі інформації на протязі всієї історії людства, розвиваючись від примітивних форм до надзвичайно реалістичного зображень наших днів.